

Տ. ԳԷՈՐԳ Ս. ԱՐՔԵՊՈՍ. ԱՐՄԱՆԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀ Կ. ՊՈԼԱՅՑ

Կ. Պոլսոյ Պատրիարքանեն մեջի ուղղուած նեռագրէ մը ցաւով իմացանք մահը Պոլսոյ նախկին Պատր. Տեղապահ Տ. Գևորգ Ս. Արքեպոս. Արալանեանի, որ տեղի ունեցած է 25 Յունիսին:

Հանգուցեալ Մթքանը ծնած էր 1869ին Բինկեանի մէջ (Ակնայ զաւառ), ապա տնած Ակն, ուր իր նախնական կրուրինը կը սահնայ քէ ծննդավայրին եւ քէ Ակնոյ սաշ: Ամուսնացած էր, սակայն ընտանեկան մեծ դժբախտուրեան հնրակուած է . . . իր կինը բռւրեւու կողմէ ողջ ողջ կ'այրուի. այս ողբերգուրինը իր վրայ մեծապէս կ'ազդէ ու իր մսիքարուրինը կը գտնէ՝ ծառայելով որբանցներու մէջ:— Եղած է ուսուցիչ, մատակարար եւ տեսուչ ի մասնաւորի Մթքասիոյ եւ Եւդոկիոյ հայկական որբանցներու: Հուսկ ուրեմն կ'որոշ կրուակրօն եկեղեցական դասնալ:— 1898ին աւագ սարկաւած կը ձեռնադրուի Մթքասիոյ եւ Եւդոկիոյ բազմարդիւն առաջնորդ՝ լուսահողի Տ. Պետրոս Արքեպոս. Թանմիզեանին: Տ. Պետրոս Մթքազան իր ունեցած բանկազին ձեռապիրները եւ զիրեւը կը ծախս ու անկէ գոյացած գումարով նոր տեսք մը ծախս կ'առնէ ու զայն որբանցի վերածելով՝ վերատեսուչ կը կարգէ նորընծայ սարկաւագր:— 1900ին Սեպտ. 10ին կրուակրօն բանահայ կը ձեռնադրուի Մթքասիոյ Ս. Նեան վանքին մէջ, Տ. Պետրոս Արքեպոս. Թանմիզեանի:— Երկար տարիներ վարած է զանազան պատուաներ, Եւդոկիոյ եւ Մթքասիոյ մէջ. եղած է առաջ. տեղապահ ու ապա առաջնորդ Ասանայի: Զինազադարեն յետոյ անցած է Պոլսի, եւ եղած է բարողիչ եւ ուսուցիչ զանազան բազերու եկեղեցիներու եւ գլուխուած մէջ:

1922ին Տ. Զուտէն Պատրիարք կը օժիպուի հեռանալ Պոլսէն՝ անզիական մատրանաւով մը, վասնի Համաձայնականները՝ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Իտալիա համաձայնած էին ձգել Պոլիսը, որ նույն թբական տիրապետուրեան տակ անցաւ: Այս վիճակին մէջ, Պոլսոյ 100,000 հայ բաղուրը նոր տագնապի մը կը մատնուէր: Օրուան վարչուրինը միաձայնուրեամբ Պատր. Տեղապահ կ'ընտէն հանգուցեալը: Վասնի, հանգուցեալ Մթքազանը պետական ուշանակներէ սիրուած ու յարգուած անձ մըն էր: Ու այդ պատօնը կը վարէ մինչեւ Նարոյեան պատրիարքի թեսրուրինը (1927):

1922ին եղիսկոպոս կ'օծուի Վ. Տ. Տ. Գևորգ Ե. Վեհափառ կարողիկոսէն:

1928ին այցելած է Երուսալիմ, օծելու համար նորակառոյց Ս. Գևորգ Ակեղեցին: Այս տարին գրած է իր տպաւորութիւնները «Աւղեւորուրիւն յիրովպիհա» անունով (պատկերագր, սով. 1930, Պոլսի):— Ավաստակցած է հաեւ օրաբերերու եւ հանդէսներու:

1944ին Նարոյեան պատրիարքի մանէն վերջ, անզամ մը եւս Տեղապահ կ'ընտրուի: 1945ին կ'ուղեւզրի Ս. Էջմիածին իրեւ պատզամաւոր Ամենայն Հայոց կարողիկոսական թեսրուրեան:— Իր եկեղուրդ տեղապահուրեան ուշանը կը տեսէ մինչեւ թեսրուրինը Ամենապատի Տ. Գևորգին Խաչատուրեան պատրիարքին:— Հանգուցեալ Մթքազանը եղաւ կորուի եւ եկեղեցւոյ աւանդուրեան հաւատարիմ եկեղեցական մը, եւ սակայն հակառակ եկեղեցականի մը յատուկ իր ունեցած տաս մը բարեմանուրիւններուն, իր եկեղուրդ տեղապահուրեան ուշանին պոլսահայ զաղուրը չի դադրեցաւ տաս ցաւալի եղելուրեանց բատր ըլլակ:— 1 Յուլիս Կիրուկի Ս. Թափրեանց Մայր Տանարի մէջ կատարուեցաւ հոգինանգստեան հանդիսաւոր պատօն ի հանգիս հանգուցեալ Մթքազանի նոգույն:

Կ'ազօքնի որ Տէր Ասոււած Շնորհի երանական հանգիս վախճանեալ Մթքազանի նոգւյն, եւ իր եկեղային մսիքարուրինը պարզէւէ հաեւ անոր ի կեանս եղող բոլոր պարագաներուն: